

Musiikinopettajan pedagogisten lähestymistapojen vaikutus murrosikäisen oppilaan motivaatioon

Tutkielma (kandidaatti)
15.06. 2021

Sakari Kauppinen
Musiikkikasvatuksen aineryhmä
Taideyliopiston
Sibelius-Akatemia

Tutkielman nimi	Sivumäärä
Musiikinopettajan pedagogisten lähestymistapojen vaikutus murrosikäisen oppilaan motivaatioon.	25
Tekijän nimi	Lukukausi
Sakari Kauppinen	kevät 2021
Aineryhmän nimi	
Musiikkikasvatuksen koulutusohjelma	
Tiivistelmä	
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää musiikinopettajan mahdollisuuksia tukea erityisesti murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaista motivaatiota pedagogisin lähestymistavoin. Murrosiän aikana lapsuuden sisäinen motivaatio oppimiseen voi heikentyä ja tarve ulkoiselle motivaation tukemiselle voi olla tarpeen. Kandidaatintutkielmani aihe nousee omasta kiinnostuksestani tukea murrosiässä olevan oppilaan motivaatiota oppimiseen, ja selvittää miten musiikinopettajan pedagogiset lähestymistavat vaikuttavat oppilaan motivaatioon. Tässä tutkielmassa keskityn sekä motivaatiota tukeviin että motivaatiota heikentäviin pedagogisiin lähestymistapoihin, jotta motivaatiota tukevia lähestymistapoja voidaan tunnistaa ja vahvistaa, ja toisaalta, jotta negatiivisesti motivaatioon vaikuttavia lähestymistapoja osataan tiedostaa ja välttää. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Millaiset pedagogiset lähestymistavat rajoittavat murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaisen motivaation rakentumista musiikinopetuksessa? 2) Miten musiikinopettaja voi tukea murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaista motivaatiota pedagogisin lähestymistavoin? <p>Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu Fordin motivaatioteoriasta, psykologisten perustarpeiden lähestymismotiivista ja flow-kokemuksesta. Tutkimustulosten perusteella musiikinopettaja voi heikentää oppilaan motivaatiota toimimalla autoritäärisenä korkean statuksen henkilönä asettamalla itsensä ja oppilaansa epätasa-arvoon, uhkailemalla, taivuttelemalla tai käyttämällä kurinalaisuutta menetelmänä, asettamalla tavoiteltavaksi ulkoisen palkkion, tai olla linkittämättä opittavaa asiaa konkreettisesti elämään tai oppilaan mielenkiinnon kohteisiin. Musiikinopettaja voi tukea murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaista motivaatiota kohtelemalla häntä oikeudenmukaisesti, mahdollistamalla hänen psykologisten perustarpeidensa tyydyttymisen, luomalla hänelle onnistumisen kokemuksia ja edistämällä oppilaan flow-tilaa sekä positiivisia tunnekokemuksia. Musiikkikasvatuksen opiskelijan sekä musiikinopettajan olisi hyvä havaita ja suosia positiivisesti motivaatioon vaikuttavia strategioita, ja toisaalta pyrkiä välttämään niitä lähestymistapoja, joilla on todettu olevan negatiivinen vaikutus motivaatioon. Tässä on keskeistä, että opettaja tunnistaa, miten häntä itseään on opetettu ja millaisia perinteitä hän haluaa jatkaa opetuksessaan, ja mitkä lähestymistavat toisaalta vaativat uudistamista.</p>	
Hakusanat	
Motivaatio, oppiminen, flow, pedagogiikka, pedagogiset menetelmät	
Tutkielma syötetty Turnitin-plagiaatintunnistusjärjestelmään	
08.04. 2021	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Keskeiset käsitteet	3
2.1 Motivaatio oppimisen edellytyksenä.....	3
Optimaalinen oppimiskokemus	5
2.2	5
2.3 Sosiaalinen ympäristö, itseohjautuvuus ja motivaatio	5
3 Tutkimusasetelma	7
3.1 Tutkimuskysymykset	7
3.2 Tutkimusmenetelmä	7
3.3 Tutkimusprosessi.....	8
Tutkimusetiikka	10
3.4	10
4 Tulokset.....	11
4.1 Motivaation rakentumista rajoittavat pedagogiset lähestymistavat	11
4.1.1 Opettaja oppilaan ulkoisena vaikuttajana.....	11
4.1.2 Puutteellisen taustatiedon vaikutus kiinnostavuuteen.....	12
4.2 Motivaation rakentumista tukevat pedagogiset lähestymistavat.....	13
4.2.1 Pedagogisten lähestymistapojen valinnanvapaus Suomessa.....	13
Intohimo ja innostus	14
4.2.2	14
Leikki, pelit ja toisto	14
4.2.3	14
Tunteet, itseohjautuvuus ja flow	15
4.2.4	15
5 Johtopäätökset ja pohdinta	17
5.1 Johtopäätökset	17
5.2 Pohdinta.....	18
5.2.1 Luotettavuustarkastelu	19
5.2.2 Jatkotutkimusaiheet.....	20
Lähteet.....	21

1 Johdanto

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää opettajan mahdollisuuksia tukea erityisesti murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaisen motivaation rakentumista pedagogisin lähestymistavoin musiikintunneilla. Vaikka tutkimuksen kohteena onkin erityisesti murrosikäiset oppijat, sopii oppimismotivaatiota käsittelevä tutkimus sovellettuna kaikenikäisille oppijoille, jotka oppivat opettajan ohjaamana. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (POPS 2014, 280) mainitaan koulun tehtävänä tukea oppilaan motivaatiota yksilöiden kohtaamisella, välittämällä sekä oppimisympäristöjen ja työtapojen monimuotoisuudella. Motivaatiolla on suuri merkitys oppilaan opetukseen osallistumiseen, koulumenestykseen sekä oppituntien ilmapiiriin (Virolainen & Virolainen 2018, 62), joten erilaisia pedagogisia menetelmiä, jotka tukevat motivaatiota musiikintunneilla, olisi hyvä selvittää. Tässä tutkimuksessa pyrin siis selvittämään, mitä pedagogisia menetelmiä musiikinopettajan tulisi todennäköisesti suosia ja mitä taas välttää, jotta hän tukisi murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaisen motivaation rakentumista ja ylläpitoa.

Opettaja pystyy tukemaan oppilaan sisäistä motivaatiota ja luomaan oppilaalle ulkoista motivaatiota, mutta opettaja voi myös käytöksellään tai pedagogisella menettelyllään vaikuttaa negatiivisesti oppilaan sisäiseen motivaation (Virolainen & Virolainen 2018, 66; Järvilehto 2018, 35–36). Negatiivisesti oppilaan motivaatioon vaikuttavia tekijöitä olisi tärkeää tuoda musiikinopettajien tietoisuuteen, koska vaikka oppilas voi olla jo valmiiksi motivoitunut oppimaan ja tutkimaan, opettaja saattaa käytöksellään tai pedagogisilla valinnoillaan jopa tukahduttaa oppilaan sisäistä motivaatiota. Kun opettaja on kykenevä hahmottamaan oppilaiden asennoitumista, hän osaa valita sellaisia menettelytapoja, jotta vähemmänkin motivoituneiden oppilaiden sisäistä motivaatiota voidaan tukea ulkoisesti. Motivaation ja musiikkikasvatuksen menetelmien yhteydestä on melko vähän suomenkielistä tutkimusta, joten motivaation tukemista musiikinopetuksessa olisi hyvä tutkia lisää.

Olen sisäisesti motivoitunut kolmannen vuoden musiikkikasvatuksen opiskelija, mutta varsinkin yläkoulussa kärsin sisäisen motivaation puutteesta. Kiinnostukseni motivaation tukemisen tutkimiseen nousee omista kokemuksistani. Olen itse kokenut heikon

motivaation vaikutuksen opintopolullani, joten haluan musiikinopettajana tukea mahdollisimman paljon oppilaiden motivaatiota musiikinopiskelua kohtaan. Opiskellesani peruskoulussa, koin, että joidenkin opettajien pedagoginen lähestymistapa on heikentänyt minun ja kanssaopiskelijoiden sisäistä motivaatiota sekä kiinnostusta, ja tunnukset ovat olleet sen vuoksi suorastaan kaoottisia. Haluan itse keskittyä kehittämään omaa opettajuuttani ja panostaa henkilökohtaiseen elinikäiseen oppimiseen, koska pedagogiikka ja opetus ovat jatkuvassa muutoksessa ja kehityksessä (Säntti 2008, 18), jopa murroksessa. Nyt opiskellessani opettajaksi, valitsin kandidaatin tutkielmani kohteeksi aiheen, josta haluan oppia tällä hetkellä eniten, ja jonka tutkimisesta on hyötyä sekä itselleni, kanssaopiskelijoille että opettajan ammatissa työskenteleville.

2 Keskeiset käsitteet

2.1 Motivaatio oppimisen edellytyksenä

Motivaatio vaikuttaa merkittävästi yksilön käyttäytymiseen. Se vaikuttaa yksilön valintoihin toiminta- ja käyttäytymisvaihtoehtojen välillä (Evans 2015, 65), kuten esimerkiksi siihen, päättääkö hän koulusta tullessaan palata äskettäin tunnilla opittuun ja tehdä läksyjä, vai katsoa televisiota tai lähteä ulos kavereiden kanssa. Motivaatio määrittellään yleensä sisäiseksi tilaksi, joka ohjaa yksilön käyttäytymisen alkamista, ohjautumista ja ylläpitoa. (Lehtinen ym. 2016, 97) Musiikinopetuksessa tämä voi ilmetä esimerkiksi yksilön päätöksenä siitä, kuinka aktiivisesti hän osallistuu opetukseen tai harjoittelee instrumenttia. Motivaatio ohjaa yksilön tunnetilaa tekemisen keskellä eli esimerkiksi sitä, onko hän innostunut vai ahdistunut uudesta vaikeasta opeteltavasta asiasta. Nuori oppilas ei yleensä itse hahmota omaa sisäistä motivaatiotaan eikä ymmärrä sen vaikutusta omaan toimintaansa, joten opettajan on tärkeä ymmärtää mitä oppilas tarvitsee motivaation rakentamiseen. (Lehtinen ym. 2016, 97.)

Motivaatiotutkimukselle on ollut ongelmallista se, että termi pyrkii selittämään laajan määrän ihmisen käyttäytymiseen liittyviä asioita, kuten toimintaa suuntaavaa, ylläpitävää ja estävää käyttäytymistä. Tämän hajanaisuuden vuoksi moni tutkija on luopunut käsitteestä. Olennainen kysymys motivaatiotutkimuksessa onkin, miksi ihmiset käyttävät kognitiivisia strategioitaan vaihtelevasti oppimis- ja suoritustehtävissä. (Lehtinen ym. 2016, 98.) Itsesäätely oppimis- ja suoritustehtävien aikana on siis keskeinen aihealue kasvatukselle, ja motivaatiotekijöiden ja kognitiivisen prosessin vuorovaikutusta olisi tärkeää selvittää.

Lehtisen mukaan (Lehtinen ym. 2016, 99) Martin Fordin (1992) kehittämistä kolmekymmenestä kahdesta erilaisesta motivaatioteoriasta suuri osa voidaan luokitella liittyvän yksilön kokemukseen vaikuttaa omaan toimintaansa ja emootioidensa viriämiseen. Toinen luokittelutapa on jakaa motivaatio yksilön pysyvänä piirteenä ilmenevään motivaatioon ja tilanteen mukaan ilmenevään motivaatioon. Kolmas tapa on katsoa motivaatio sisäiseksi ja ulkoiseksi motivaatioksi, eli yksilö joko tekee jotain ulkoisten syiden vuoksi tai on motivoitunut itse ilman ulkoisia syitä. Lähes kaikkiin Fordin kuvaamiin motivaatioteorioihin liittyy erottelu välttämis- ja lähestymismotiiveihin. Välttämismotiivilla tarkoitetaan negatiivisten kokemusten välttelyä ja

lähestymismotiiveilla mielihyvää tuottavien kokemusten lähestymistä. (Lehtinen ym. 2016, 99). Musiikintunnilla lähestymismotiivina voitaisiin pitää esimerkiksi oppilaan halukkuutta hakeutua soittamaan bändisoitinta, koska hän hakee näin onnistumisenkokemuksia. Yksilön motivaatioon voi vaikuttaa välttämisen- ja lähestymismotiivi samanaikaisesti (Lehtinen ym. 2016, 99).

Koulun opetustilanteessa ei juurikaan ole esillä fysiologinen tai biologinen motiivi, vaan positiivinen sosiaalinen vahvistaminen motivaation suuntauksen ja ylläpitämisen keinona. Positiivisella vahvistamisella tarkoitetaan toivotun tai oikean suorituksen jälkeä palkitsemista, joka tuottaa oppilaalle mielihyvää. Positiivinen vahvistus on näkyvää tämänhetkessä opetuksessa esimerkiksi silloin, kun opettaja kehuu ja antaa positiivista palautetta toivotuista suoriutumisesta (Lehtinen ym. 2016, 98.)

Materiaalisten palkkioiden on todettu jopa vähentävän yksilön motivaatiota opittavaan aiheeseen. On esimerkiksi esitetty, että yksilö saattaa olla lähtökohtaisesti sisäisesti motivoitunut toimimaan, mutta kun mukaan tuodaan ulkoinen palkkio, sisäinen motivaatio voi hävitä (Virolainen & Virolainen 2018, 63). Ulkoinen palkkio voi kyllä lisätä tekemisen intensiteettiä, mutta samalla se voi kapeuttaa tarkkaavaisuutta (Pink 2009, 14; Virolainen & Virolainen 2018, 64) Esimerkiksi jos musiikinopettaja antaa materiaaliseksi palkkioksi karamellin ensimmäiselle kymmenelle oppilaalle, jotka tekevät nuotintunnistustehtävän tunnin loppuun mennessä, opettajan antama ulkoinen palkkio motivoi todennäköisesti oppilaita nopeaan työskentelyyn, mutta ei välttämättä paranna heidän oppimistaan tehtävästä.

Jos ulkoinen rangaistus lisätään oppimisprosessiin, tapahtuu samalla tavalla negatiivisia ilmiöitä kuin ulkoisen palkkion lisäämisellä. Ulkoisen rangaistuksen uhka voi hävittää sisäisen motivaation kokonaan rangaistuksen uhan kokemisen vuoksi. Decin ja Ryanin itsemääräämisteoria selittää tätä tulemaa näin: kun autonominen kokemus vähenee toiminnan ohjauksen siirtyessä toimijan ulkopuolelle, myös sisäinen motivaatio vähenee (Lehtinen ym. 2016, 98; Järvillehto 2018, 115.) Musiikinopetuksessa onkin oleellista pohtia, mitä seurauksia voi olla sillä, että opettaja kritisoi oppilasta, joka ei osallistu vaikkapa laulamiseen tai soittamiseen tai että opettaja uhkaa oppilasta sanktiolla. Tätä voidaan pitää erityisen keskeisenä murrosikäisten nuorten parissa työskentellessä, koska ikäkauteen liittyy vahvasti itsemääräämisoikeiden ja samalla hyväksynnän hakeminen.

2.2 Optimaalinen oppimiskokemus

Ulkoisesti säädeltyyn oppimisprosessiin näyttää usein liittyvän oppimista haittaavia tekijöitä, ja tämän vuoksi oppimistapahtumaa voi olla hyödyllistä lähestyä flow-tilan ja sen saavuttamisen näkökulmasta. Pinkin (2009, 39) mukaan optimaalinen kokemus oppimisessa tapahtuu flow-tilassa, jossa oppilaan ajantaju häviää ja hän uppoutuu opiskeluun täysin. Tarkkaavaisuus kohdistuu pelkästään toimintaan ja ajatus minä - arvon muuttumisesta, eli pelko tekemisen vaikutuksesta omaan ulkoiseen identiteettiin jää tekemisen ulkopuolelle (Rautio & Saastamoinen 2006, 18). Csikszentmihalyin mukaan flow-kokemuksen syntymisen edellytyksenä on, että osaamisen on tasapainossa haasteen kanssa, tavoiteltava päämäärä on selkeä, toiminnan aikana saa välitöntä palautetta toiminnastaan sekä yksillä on mahdollisuus keskittyä tekemiseen täysin (Csikszentmihalyi 1990, 113). Flow-tilan seurauksena oppilas voi kokea opiskeluintoa ja merkityksen tunteen tekemästään työstä (Salmela-Aro, 2018, 24). Yhdessä toimiva ryhmä voi päästä ryhmäflow-tilaan esimerkiksi yhdessä soittaessaan. Kyseiseen tilaan pääseminen vaatii jokaiselta ryhmän jäseneltä tarkkaa muiden kuuntelua ja oman tekemisen yhdistämistä muiden tekemiseen. Kun saavutetaan ryhmä-flow, voidaan päästä parhaaseen mahdolliseen suoritukseen ryhmänä (Sawyer 2015, 33)

Optimaalinen oppimistilanne on siis mahdollista saavuttaa, kun oppimiskokemuksen haasteellisuus ja kiinnostavuus ovat tasapainoisessa suhteessa keskenään. Lisäksi oppilaalle on tärkeää tuntea itsensä päteväksi (Virolainen & Virolainen 2018, 66). Vaatimustaso oppilaalle on tärkeä osa optimaalisen oppimiskokemuksen rakentuessa. Kun tehtävä on liian helppo, oppilas tylsistyy, ja kun se on liian vaikea, se estää onnistumisen kokemuksen rakentumisen (Salmela-Aro, 2018 24; Pink 2009, 37.)

2.3 Sosiaalinen ympäristö, itseohjautuvuus ja motivaatio

Oppimistilanne on myös sosiaalinen tilanne, jossa oppilaan tunteet vaikuttavat hänen tekemiseensä huomattavasti. Jos oppilas kokee kyllästymistä tai muuta negatiivista tunnetta, se ei edistä optimaalisen oppimiskokemuksen syntymistä. Ahdistus ja stressi pienissä määrin kiihdyttävät optimaalisen oppimiskokemuksen syntyä, mutta liian suurena määränä hankaloittavat sen syntymistä. (Salmela-Aro, 2018, 24.) Koska oppilaan sosiaalisella ympäristöllä on suuri vaikutus hänen kouluinnostukseensa, vanhemmat, kaverit ja läheiset ihmiset voivat tukea mutta myös lamaannuttaa oppilaan

innostusta. Yhden sosiaalisen ympäristön alueen lomaannuttava vaikutus voi kuitenkin vaikuttaa vähemmän innostukseen, jos toinen sosiaalinen alue tukee innostusta. Jos esimerkiksi oppilaan kaverit ovat uupuneita, voivat vanhemmat käytöksellään tukea lapsen innostusta, ja tällöin kavereiden uupumuksella ei ole niin suurta vaikutusta oppilaaseen. (Salmela-Aro, 2018, 25.)

Opettaja on myös keskeinen sosiaalisen ympäristön henkilö. Opettaja voi innostaa ja tukea oppilasta samalla tavalla kuin oppilaan muut sosiaalisen ympäristön henkilöt. Opettajalle keskeisiä tavoitteita on olla oppilaita kohtaan oikeudenmukainen, antaa palautetta, sekä arvostaa heitä kaikkia samalla tavalla. (Salmela-Aro, 2018, 25.)

Itsemääräämisteoria selittää käyttäytymistä ihmisen olemukseen kuuluvien psykologisten tarpeiden tyydyttämisenä. Kun yksilö on luonnostaan jo motivoitunut, innostunut ja vastuullinen, hän pyrkii käyttäytymään psykologisten tarpeidensa mukaan. Näitä psykologisia tarpeita ovat 1) tarve tuntea itsensä päteväksi (*competence*), 2) tarve sosiaaliseen kiinnittymiseen (*relatedness*) ja 3) tarve tuntea olevansa autonominen ja voivansa vaikuttaa tapahtumiin (*autonomy*). (Lehtinen ym. 2016, 109; Järvillehto 2014, 153; Evans 2015, 68–69) Voidaan ajatella, että musiikintunnilla itseohjautuva oppija alkaa omatoimisesti vaikkapa kertaamaan sointumerkkejä, joita hän tarvitsee kappaaleen soittamiseen ja osallistaa myös samanmielisiä kanssaopiskelijoita tähän prosessiin. Itsemääräämisteorian tarkoituksena on selittää motivoituneisuuden ja vieraantuneisuuden välistä eroa, jossa vieraantuneisuudella tarkoitetaan apaattisia yksilöitä, jotka eivät tunne vastuuta tekemisestään. Itsemääräämisteorian mukaan myös ulkopuoliset kulttuurikäytännöt ja ajattelutavat integroituvat sisäisesti säädeltäviksi. Yksilö sosiaalistuu lapsuutensa ja nuoruutensa aikana ja oppii kulttuurikäytännöt sekä ajattelutavat ympäristönsä vaikutuksesta, jolloin ne integroituvat sisäisesti säädeltäviksi. (Lehtinen ym. 2016, 109.)

3 Tutkimusasetelma

Tässä luvussa esittelen tutkimuskysymykseni ja tutkimusmenetelmäni sekä perustelen tutkimuslähteitteni valintaa ja rajausta. Lisäksi kuvaan tutkimusprosessiani ja pohdin tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni päämääränä on kartoittaa, millaisia yhteyksiä musiikinopettajan pedagogisilla lähestymistavoilla on murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaisen motivaation kehittymiseen ja ylläpitoon musiikintunneilla.

- 1) Millaiset pedagogiset lähestymistavat rajoittavat murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaisen motivaation rakentumista musiikinopetuksessa?
- 2) Miten musiikinopettaja voi tukea murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaista motivaatiota pedagogisin lähestymistavoin?

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä käytän systemaattista kirjallisuuskatsausta. Pyrin siis tiivistämään sekä soveltamaan aiheeseeni liittyvää aikaisempaa tutkimusta motivaatiosta ja pedagogisista menetelmistä. Sisällytän aineistooni vain vertaisarvoituja kirjallisia lähteitä tutkimukseni luotettavuuden takaamiseksi. Valitsen kirjallisia lähteitä, jotka ovat mahdollisimman tuoreita julkaisuja, ja jotka tarjoavat viimeisintä tietoa tutkimuskysymykseeni sekä musiikkikasvatuksen alaan liittyen (Salminen 2011, 9).

Tämä kirjallisuuskatsaus on luonteeltaan laadullinen. Laadullisen tutkimuksen oppaat pyrkivät yleistämään sen, mitä laadullinen tutkimus on, mutta oppaat itsessään ovat näkökulmia, ja niitä ei tulisi suoraan yleistää. Sen sijaan oppaita tulisi tulkita tieteellisen ajattelun ihanteen muodostajina (Tuomi & Sarajärvi 2018, 18.) Laadullisen tutkimuksen merkitykset ilmenevät suhteina ja merkityskokonaisuuksina, ja laadulliseen tutkimukseen sisältyy kysymys siitä, mitä merkityksiä tutkitaan. Laadullisen tutkimuksen suorittava henkilö ymmärtää ja tulkitsee tutkimuskohdetta oman

kokemuksensa ja ymmärryksensä avulla, ja merkitykset sekä ilmiöt eivät ole lähes koskaan ymmärrettävissä vain yhdellä tavalla (Vilka 2005, 97–98.) Laadullisessa tutkimuksessa ei tavoitella yleistettävyyttä ja otoksia, jonka vuoksi tutkimusaineiston määrä ei ole keskeisin kriteeri, vaan sen laatu, joka määrittää tutkittavan aineiston laajuutta (Vilka 2005, 126–127; Tuomi & Sarajärvi 2018, 131). Laadullisen tutkimuksen aineistoa tutkittaessa löytyy varsinkin aloittelevalle tutkijalle useita kiinnostavia uusia aiheita, joita tekisi mieli alkaa liittää omaan tutkimukseensa. Tämä ilmiö voi olla tutkimusta vaikeuttava, mutta kaikkia maailman ilmiöitä ei voi tutkia ja raportoida yhdessä tutkimuksessa, siispä on tärkeää tiedostaa tämä ja muistaa pysyä rajaamassaan ilmiössä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78; Vilka 2005, 42.) Kun tutkimus kestää pidemmän aikaa, voi tutkijan ymmärrys ja tulkinta tutkittavaa asiaa kohtaan muuttua. Tutkija voi löytää mielekkäämmän ja hedelmällisemmän lähestymistavan tai motiivin tutkittavaa aihetta kohtaan, jonka vuoksi laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkimuskysymys muokkautuu ja tarkentuu tutkimusprosessin edetessä (Vilka 2005, 100.)

3.3 Tutkimusprosessi

Ihmisen oman toiminnan suuntaus ja käyttäytymismallit ovat kiinnostaneet minua aina, joten päätin aloittaa tutkimusprosessini rajaamalla aiheeni motivaatioon. Valitsen erityisesti motivaatiota käsittelevää ihmisen psykologiaan puretuvaa tutkimuskirjallisuutta, koska pyrin edistämään tutkimusta tästä aiheesta. Oppimispsykologiaa käsittelevistä kirjoista huomioin erityisesti motivaatioita ja oppimisprosessin edistämistä käsittelevät luvut. Tutkimuksen edetessä samalla kun ilmi tulee uusia asiayhteyksiä, laajennan tutkittavaa kirjallisuutta tarpeen mukaan.

Etsin tutkimukseeni julkaisuja Taideyliopiston kirjaston hakukoneella kirjastosta ja kansainvälisistä e-aineistoista, Helsingin kaupunginkirjaston hakukoneella, EBSCO-tietokannasta, Google Scholar -hakukoneella sekä tutkimalla kirjastojen aineistoa aiheittain ilman rajattua hakua. Rajattuani hakuja erityisesti motivaatioon ja musiikkikasvatukseen, huomasin että minun pitää laajentaa tutkittavaa ilmiötäni, joten tutkimuksen edetessä lisäsin tutkittavaan aineistoon behaviorismin ja kasvatopsykologian, sillä ne vaikuttivat olevan olennainen osa oppimisprosessin ja sosiaalisten tapahtumien ymmärtämistä. Tästä johtuen hankalaksi osoittautui musiikkikasvatuksen kontekstissa

pysyminen, koska kasvatustieteologia ja behaviorismi veivät minut tutkimaan tarkemmin psykologisia prosesseja. Tutkimuksen loppupuolella tutkimukseni kokonaisuus alkoi hahmottua tarkemmin, ja pyrin sen pohjalta rajaamaan aineistoani tarkemmin vastaamaan tutkimuskysymyksiäni.

Alla on luettelo hakusanoista, joita olen käyttänyt tutkimusprosessin aikana:

- Motivaatio
- Sisäinen motivaatio
- Ulkoinen motivaatio
- Motivaatio + Kasvatus
- Motivaatio + Kasvatustieteologia
- Motivaatio + Oppiminen
- Oppiminen
- Laadullinen tutkimus
- Tutkimusmenetelmät
- Innostus
- Positiivinen pedagogiikka
- Motivaatio + Pedagogiikka
- Kasvatus + Etiikka
- Kasvatustieteologia
- Flow-kokemus
- Motivation
- Music pedagogy

- Motivation + learning

3.4 Tutkimusetiikka

Jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla, se on eettisesti hyväksyttävä ja luotettava. Tutkimuksessani esitän asiat niin selkeästi kuin mahdollista, jotta tutkimukseni prosessi, tulokset ja tulkintani, sekä se miten olin niihin päätynyt, olisi mahdollisimman läpinäkyvää sekä ymmärrettävää. Olen kirjoittaessani erityisen huolellinen, kun viitataan aiempaan julkaisuun, ja näin otan huomioon muiden tutkijoiden työt ja saavutukset (Tenk 2012, 6). Pyrin myös hallitsemaan mahdollisimman hyvin tutkimuskohteen, tiedonhankinnan ja tulokset, jotta tutkimukseni olisivat mahdollisimman tarkkoja ja luotettavia (Vilkkä 2005, 29–30).

Tutkimuskohteeni valintaan on vaikuttanut oma aineryhmäni, koska tavoitteenani on edistää oman alani tutkimusta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 115). Tutkimuksessa pyrin puolueettomuuteen, mutta huomioin myös, että positioni yhteiskunnassa, aikaisemmat kokemukseni sekä ominaisuuteni voivat vaikuttaa valitsemaani tutkimusaineistoon ja sen tulkintaan (Tuomi & Sarajärvi 2018, 118). Tutkimuskysymykseni voivat muotoutua vielä tutkimukseni aikana, jos esimerkiksi aineistoa läpi käydessäni muodostan uusia näkökulmia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 131).

4 Tulokset

Tässä luvussa vastaan tutkimuskysymyksiini, eli jaan tutkimustulokseni. Tutkimustulokseni ovat ryhmiteltyinä alaotsikoihin teemoittain, jotta kokonaiskuva tuloksista on mahdollisimman selkeä jo ensisilmäykseltä. Esitän tulokset samassa järjestyksessä kuin aineistolle esitetyt tutkimuskysymykset.

4.1 Motivaation rakentumista rajoittavat pedagogiset lähestymistavat

4.1.1 Opettaja oppilaan ulkoisena vaikuttajana

Opettajan pedagogisilla menetelmillä on suora vaikutus oppilaan älylliseen kasvuun (Westerlund 2008, 88). Keskeinen päämäärä opettajalla on kasvattaa oppilasta kokonaisvaltaisesti hänen koulumenestyksestään tai sosioekonomisesta taustastaan riippumatta (Tirri & Kuusisto 2019, 26; Georgii-Hemming & Westvall 2010, 27). Tietynlaiset temperamenttipiirteet, toimimisen rooli, kasvatus sekä kokemukset altistavat yksilöä tietynlaisiin toiminta- ja reagoititapoihin sosiaalisissa suhteissa. Toisen ihmisen arvostaminen hänen toiminnastaan riippumatta, sekä kohtuulliseen joustavuuteen kykeneminen ovat edellytyksiä toimivaan yhteistyöhön hyvinkin erilaisten ihmisten kanssa (Pohjanheimo 2012, 151). Jos esimerkiksi musiikinopettaja käyttäytyy musiikintunnilla vain autoritäärisenä korkean statuksen henkilönä eikä mukaudu oppilaiden erilaisuuteen ja monimuotoisuuteen joka luokassa vallitsee, voidaan olettaa, että vuorovaikutustilanne jää todennäköisesti heikoksi.

Asetelma, jonka kautta keskittynyt oppiminen tapahtuu, on tärkeässä roolissa pitkäkestoisen motivaation rakentumisessa. Jos oppiminen tapahtuu sinnikkyuden ja intohimon kautta, se eroaa suuresti oppimismenestyksen ja -innon muodossa pitkällä aikavälillä oppimisesta, joka tapahtuu uhkailun, taivuttelun ja kurin kautta. Kurinalainen oppiminen usein vieraannuttaa oppijan aiheesta ja saattaa saada hänet jopa vihaamaan oppimista. Lisäksi kurinalainen oppiminen loputtuaan ei usein jätä oppijalle jälkeensä oppimismotivaatiota (Järvilehto 2014, 57–58.)

Ulkoinen tiedostettu palkkio vähentää oppijan sisäistä motivaatiota ja luovuutta. Ulkoinen tiedostettu palkkio voi siis sopia toimintaan, joka ei vaadi luovuutta, oppimista

tai innostusta päämäärän saavuttamiseksi, vaan pelkästään jo opitun asian suorittamisen. Kun oppilas odottaa palkkiota, hän vieraantuu itse tekemisestä ja keskittyy palkkioon. Jos kuitenkin oppilas ei odota palkkiota, mutta saa odottamattoman palkkion tekemisensä seurauksena, vaikutukset hänen toimintaansa ovat paljon pienemmät ja verrattavissa toimintaan, joka tapahtuu ilman mitään ulkoisia palkkioita (Pink 2009, 15, 19, 22.) Musiikinopettajan olisi hyvä tiedostaa palkkion käyttämisen negatiiviset vaikutukset motivaatioon sekä oppimiseen pedagogisena menetelmänä ja kehittää vaihtoehtoisia tapoja opetuksessaan.

Tylsyyden tunne on este oppimiselle, sitoutumiselle ja motivaation rakentumiselle (Virolainen & Virolainen 2018, 174) Murrosikäisten oppilaiden kiinnostuksen kohteet musiikissa voivat olla hyvinkin vaihtelevia yhden luokan sisällä, ja opettajalle voi olla haasteellista löytää ohjelmistoa ja/tai aktiviteetteja, jotka innostavat kaikkia. Jos oppitunnit eivät mahdollista oppilaiden aktiivista osallistumista, tai sisältö ei ole heille tarpeeksi haastavaa, pedagoginen menettely luo todennäköisesti tylsyyden tunteen oppilaissa. Korkean tason paneutuminen aiheeseen ei todennäköisesti onnistu, mikäli oppilaat eivät koe kontrollia opittavasta asiasta, tai se ei linkity todellisiin tilanteisiin. Tämän vuoksi opettavan asian arvottaminen ja linkitys aiemmin opittuun on tärkeää (Virolainen & Virolainen 2018, 174.)

4.1.2 Puutteellisen taustatiedon vaikutus kiinnostavuuteen

Muisti on vahvasti yhteydessä kiinnostukseen. Jos oppilas ei ole kiinnostunut opittavasta aiheesta, hän mitä todennäköisemmin ei myöskään opi asiaa. Merkityksettömän ulkoa opettelu tuloksena on vain lyhyt muisto opitusta. Jos opittua ei sovelleta käytännön toimintaan, se jää myös lyhyeksi muistoksi (Järvilehto 2014, 98–99). Musiikinopettamisessa olisi olennaista siis kiinnittää huomiota siihen, miten oppilaat muodostavat merkityksiä musiikille ja sen oppimiselle, ja milloin musiikki koetaan arvokkaana. Tämä liittyy esimerkiksi siihen, että muodostetaan linkki käytännön tekemiseen, jotta aihe herättäisi yksilössä kiinnostusta.

Faktapohjainen tiedon välittäminen on ongelmallista, jos siitä puuttuu kosketuspinta oppilaan kokemusmaailmaan. Jos oppilaalla ei ole aikaisempaa semanttista kuormaa eli taustatietoa uuteen opittavaan asiaan, uuden asian oppiminen on paljon vaikeampaa (Järvilehto 2014, 100–101.) Tämän vuoksi esimerkit, tarinat, tekemällä oppiminen,

huumori ja vertauskuvat saattavat toimia hyvin opetustilanteessa myös musiikintunnilla, koska ne linkittävät mitä todennäköisimmin uuden opittavan jo aiemmin opittuun.

4.2 Motivaation rakentumista tukevat pedagogiset lähestymistavat

4.2.1 Pedagogisten lähestymistapojen valinnanvapaus Suomessa

Suomessa opettajalla on paljon vapautta opetuksensa suunnittelussa, jonka vuoksi eettiset kysymykset, kuten motiivin ja päämäärän pohdinta, ovat keskeisessä roolissa opettajan ammatissa (Tirri & Kuusisto 2019 4–5). Opettaja voi omalla päätöksellään esimerkiksi tiettyjen kappaleiden sisällyttämisestä tai pois sulkemisella opetukseen vaikuttaa oppilaiden kokemukseen siitä, sisällytetäänkö heidän identiteettiään tunnille vai ei (Kallio 2015, 85). Karkeasti rajattu tärkein päämäärä opettajalla on oppilaan henkisen kasvun edistäminen, jolloin oppilas kehittyy paremmaksi persoonaksi, yhdistäen tiedon taidon ja hyveet terveelliseen elämäntapaan sekä yhteiskunnalliseen toimeliaisuuteen ja vastuuseen (Tirri & Kuusisto 2019 11.)

Suomessa opettajan eettiset periaatteet tulisi perustua suomalaisiin ohjeisiin opettajan ammattietiikasta, jonka arvoina taustalla on ihmisarvo, todellisuus, oikeudenmukaisuus sekä vastuu ja vapaus. Ihmisarvo ja oikeudenmukaisuus pitää sisällään jokaisen oppilaan näkemisen ja kohtelemisen ajattelevana ja oppivana persoonana samanarvoisesti yksilön olemuksesta riippumatta (Tirri & Kuusisto 2019 5–6.) Kun pohditaan musiikkikasvatuksen tarkoitusta, tulee huomata, että musiikinopetuksen tarkoitus ei tarvitse tulla aineesta itsestään, vaan tarkoituksena voi olla kasvattaa itsenäisesti ajattelevia oppilaita (Westerlund 2008, 89). Opettajan työssä korostuu oppilaan ohjaaminen elämän ja ympäristön kohtaamiseen, ja totuuksien etsintään. Vastuu ja vapaus korostaa opettajan oikeutta omaan arvomaailmaan, mutta työ on sidoksissa lainsäädäntöön ja opetussuunnitelmiin (Tirri & Kuusisto 2019 5–6.) Tärkeimpänä opettajan taitona voidaan mainita eettinen herkkyyys, jonka vuoksi opettaja pystyy havaitsemaan eri sidosryhmien välisiä tapahtumia sekä asettumaan toisen ihmisen asemaan ja näkemään toimintansa vaikutuksen (Tirri & Kuusisto 2019 15.)

4.2.2 Intohimo ja innostus

Viimeisimpien tutkimusten mukaan intohimo on keskeinen vaikuttaja ihmisen hyvinvointiin ja tuottavuuteen (Ketcham ym. 2018). Intohimo syntyy esimerkiksi itsemääräämisteoriassa mainittujen psykologisten tarpeiden tyydyttymisen seurauksena, ja kun saamme käyttää luontevahvuuksiamme. Oppilaat myös arvostavat todennäköisemmin musiikkia oppiaineena, jos se täyttää heidän psykologisia tarpeitaan (Woody 2020, 9). Kun yksilön tekeminen tyydyttää psykologiset tarpeet, luo flow-kokemuksen sekä vaatii luontevahvuuksien käyttämistä, tekemisen ulkopuolelle voi jäädä kaikki muu hyödyn tai tarpeiden tavoittelu ja tekemisestä tulee yksilölle sisäisesti nautinnollista (Järvilehto 2014 59–60.)

Innostuksella on suuri merkitys oppimisprosessille ja motivaatiolle (Virolainen & Virolainen 2018, 66). Innostus aktivoi hyödyntämään tulevaisuuden mahdollisuudet, nostaa energiatasoa ja jos innostuminen johtaa onnistumiseen, onnistuminen tukee innostumista (Tillilä 2016, 13). Flow-tilan musiikintunneilla kokeva sisäisesti motivoitunut ja toimintaansa kohtaan intohimoinen yksilö on suurella todennäköisyydellä innostunut. Jos uusi opeteltava asia sisältää yhtäläisyyksiä jonkun aiheen tai tekemisen kanssa, johon yksilö suhtautuu innostuksella, motivaatiota uuden opettelemiseen syntyy jo itsestään. Sinnikkyys, intohimo ja innostus tukevat itseohjautuvaa kestävästä oppimista, johon ei tarvita tämän jälkeen muita ulkoisia palkintoja tai sanktioita tekemisestä tai tekemättömyydestä (Järvilehto 2014, 61–63). Opettaja voi tukea oppilaiden innostusta osoittamalla välittämistä, ja valitsemalla opiskelijoita aktivoivia kiinnostavia tehtäviä (Virolainen & Virolainen 2018, 175) Erityisesti musiikkia opettaessa voisi olla hyvä huomioida opetettavan asian linkittäminen ainakin aikaisemmin opittuun, ja jos mahdollista niin myös oppilaan omiin intohimon- ja innostuksenkohteisiin. Lisäksi oppilaista vilpittömästi välittäminen ja oppilaita aktivoivien pedagogisten lähestymistapojen käyttö voisi edistää motivaation rakentumista.

4.2.3 Leikki, pelit ja toisto

Leikkimisen ei ajatella nyky-yhteiskunnassamme yleensä suoranaisesti yhdistyvän yksilön selviytymistarpeisiin, ja leikkiminen assosioituu yleensä lapsiin. Leikkiminen on selvästi sisäisesti motivoitunutta toimintaa, joka yhdistyy kolmeen sisäistä motivaatiota tukevaan lähteeseen; autonomian, kompetenssin ja yhteenkuuluvuuden

kokemukseen. (Järvilehto 2014 111–112.) Lisäksi leikkiminen edistää flow-kokemusta ja osaamisen kokemusta, koska leikkiminen sisältää suuren osan näitä kokemuksia tukevista yksilön tiloista (Järvilehto 2014, 114; 120). Musiikintunnilla voi olla hyvä harjoittaa leikkimistä tavalla tai toisella, koska se todennäköisesti edistää sosiaalisia suhteita ja parantaa luokan ilmapiiriä, jotka yhdessä edistävät motivaation ja viihtyvyyden kehittymistä.

Kun ihminen käyttää jotain osaa aivoistaan toistuvasti, niin kuin lihaksetkin, hermoverkko vahvistuu sitä käytettäessä ja uusia synapseja syntyy samanaikaisesti käytettävien alueiden välille. Opeteltavan asian toisto tekee toiminnasta jatkuvasti tehokkaampaa (Järvilehto 2014 87–88). Musiikin tunnilla erityisesti instrumenttia tai muuta musiikkiin liittyvää taitoa opetellessa onkin hyvä huomioida huomattava toiston määrä, sillä se on tärkeässä roolissa taitoa sekä samalla toiminnan mielekkyyttä kehitettäessä.

4.2.4 Tunteet, itseohjautuvuus ja flow

Myönteisen tunnekokemukset edistävät oppimista ja oman osaamisen kehittämistä (POPS 2014, 17). Tunteet ovat läsnä lähes kaikessa toiminnassa tavalla tai toisella (Pohjanheimo 2012, 140), ja positiiviset tunnekokemukset mahdollistavat pitkällä aikavälillä motivaation ylläpitämisen musiikin opiskelua kohtaan (Woody 2020, 8). Tämän vuoksi tunteiden merkitystä opetustilanteessa ei tulisi sivuttaa. Tunteet vaikuttavat suuresti yksilön käyttäytymiseen ja sen kautta mahdollisesti koko vuorovaikutustilanteeseen. Tunne kuvaa melko lyhytaikaista tunnekokemusta ja pitkäaikainen tunnekokemus luo mielialan. Yksilön tavoitteet ja tunteet ovat vuorovaikutuksessa keskenään, ja jos tekeminen tai tapahtuma ei vastaa yksilön tavoitteita, hän saa siitä mahdollisesti negatiivisen tunnekokemuksen ja alkaa toimimaan mielestään omaa tavoitettaan edistävällä tavalla (Pohjanheimo 2012,141.) Yksilön tunnetaitoja, eli omien tunteidensa tunnistamista ja hallintaa tulisi opettaa, sekä positiivisia tunnekokemuksia suosia (POPS 2014, 132). Mahdollisesti tärkeää olisi siis saada oppilas ymmärtämään opetettavan aiheen arvo ja antaa hänelle mahdollisuus linkittää sen oppiminen hänen omiin tavoitteisiinsa, jotta tunnekokemus oppimisesta voisi muotoutua positiivisemmaksi.

Yksilön oppiminen tapahtuu tehokkaammin, jos oppijalla on myös mahdollista itse ohjata itseään. Oppija tarvitsee kyllä aina välillä apua ja ohjausta, mutta jokainen

yksilö on erilainen; toinen kaipaa rajoja ja ohjausta eri tilanteissa enemmän kuin toinen (Pink 2009, 35.) Konventionaalinen opetustilanne asettaa opettajan ja oppilaan epätasa-arvoon, ja rikkoo heidän itsemääräämisoikeuttaan ihmisenä. Tämän vuoksi on tärkeää, ettei opettaja toimi vain opettajana vaan oppimisen mahdollistajana, jolloin myös oppijan psykologiset kompetenssin, yhteenkuuluvuuden ja autonomian tarpeet tyydytty (Järvilehto 2018, 152–153.) Motivaation kannalta tärkeää on työskennellä tutkien ja toimien erityisesti oppilaita kiinnostavien aiheiden parissa (POPS 2014, 282). Opiskelijan mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi kappalevalintoihin tai työtapoihin, tehostaa hänen oppimistaan ja kiinnostus ja motivaatio musiikkia kohtaan kasvaa (Kaikkonen 2020, 57; Virolainen & Virolainen 2018, 176). Tällaista oppimista voisi mahdollisesti soveltaa musiikintunnilla, ja vaikka voitaisiin olettaa, että tämän tyyppinen työskentely, jossa jokainen oppilas etsii omatoimisesti puuttuvaa tietoa, olisi hankalaa, se ei välttämättä ole mahdotonta. Esimerkiksi soittimen soittamisen harjoittelemisessa, vertaisopettaminen tai nopea pääsy tarvittavaan tietoon voisi mahdollistaa soittimen soittamiseen tarvittavien puuttuvien taitojen oppimista itseohjautuvasti ilman että koko tunti keskeytyy.

Oppimisympäristöllä on vaikutus oppilaan oppimiseen, inspiraatioon ja kiinnostukseen (Barret ym. 2015, 130; Virolainen & Virolainen 2018, 270). Jos luokkahuone on vaatimaton ja tylsä, se luo myös tylsyyden tunteita pitkän oppitunnin aikana. Jos taas ympäristö on värikäs ja inspiroiva, flow-tilassa pysyminen helpottuu, koska inspiroiva ympäristö pitää opiskelijan valppaana (Järvilehto 2014, 175; Virolainen & Virolainen 2018, 270.) Kalusteiden kannalta tärkeää on pystyä siirtymään yksilötyöskentelystä pari- ja ryhmätyöskentelyyn (Virolainen & Virolainen 2018, 272). Jos musiikinopettajalla on mahdollisuus vaikuttaa luokkahuoneensa sisustukseen, olisi todennäköisesti suotavaa käyttää mahdollisuutta kiinnostavan oppimisympäristön luomiseen värien ja kuvioiden avulla, sekä panostaa helposti muokattavaan eri tarpeita vastaavaan oppimisympäristöön.

Oppilaan flow-tilan edistäminen opettajana vaatii ennen kaikkea harkittuja pedagogisia lähestymistapoja. On tärkeää, että oppilaan kyvyt ja laaditun tehtävän haasteellisuus ovat tasapainossa keskenään. Mikäli tehtävä on oppilaalle liian helppo, hän tylsistyy ja ei todennäköisesti pääse flow-tilaan. Jos tehtävä on taas liian haastava, oppilas ahdistuu kokemastaan vaikeudesta (Virolainen & Virolainen, 174–175.) Lisäksi on

tärkeää, että oppilas ymmärtää selkeästi tavoitteen tekemisessä ja saa palautetta tekemisensä aikana (Sawyer 2015, 32; Pink 2009, 37). Voidaan siis päätellä, että musiikinopettajalla olisi mahdollisuus tukea oppilaan flow-tilan muodostumista kertomalla selkeästi tavoitteen, antamalla palautetta tekemisen aikana ja eriyttämällä tehtävää oppilaan taitotason mukaan. Tällöin tehtävän haastavuus oppilaalle on tasapainossa hänen taitotasonsa kanssa niin, ettei tehtävä ole liian helppo eikä liian vaikea.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

5.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen tuloksen osoittavat, että opettajalla on mahdollisuus tukea murrosikäisen oppijan kokonaisvaltaista motivaatiota musiikintunneilla. Suomessa opettajalla on paljon vapauksia opetuksen suunnittelussa, ja näin ollen hänellä on myös vastuu toteuttaa opetusta sellaisin eettisin menetelmin, että jokainen oppilas tulee kohdeksi tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti. Oikeudenmukaisuuden kokemus edistää oppilaan kokonaisvaltaisen motivaation rakentumista.

Kun ihmisen psykologiset perustarpeet eli autonomian, kompetenssin ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat täytetty hänen oppiessa, hän voi kokea intohimoa oppiainetta kohtaan, ja kun oppija on intohimoinen, hän on suurella todennäköisyydellä myös innostunut. Oppiessa onnistumisen kokemukset luovat innostusta ja innostuminen edistää onnistumisen kokemuksen syntymistä. Tästä voi päätellä, että oikealla tavalla aikaisemman osaamisen huomioon ottamisella opettaja voi luoda oppilaalle sujuvammin onnistumisen kokemuksia, jotka tukevat innostuksen ja intohimon tunnetta sekä motivaatiota.

Psykologisten perustarpeiden täytyminen tukee myös yksilön sisäistä motivaatiota. Erityisesti leikki on selvästi sisäisesti motivoitunutta toimintaa, ja leikki sekä pelit tukevat sisäisen motivaation lisäksi psykologisia perustarpeita ja flow-kokemusta. Vaikka leikkiminen ja pelit yleensä rinnastetaan lapsiin, sen hyötyjä sekä mahdollisuuksia ei tulisi jättää pois vanhempien lapsien ja nuorten opetuksesta. On myös tärkeää, ettei opettaja toimi vain opettajana vaan oppimisen mahdollistajana, koska

autonomian tunne tukee oppilaan psykologisten perustarpeiden täyttymistä, sillä näin hän saa mahdollisuuden toimia itseohjautuvasti.

Tunnekokemukset ovat yhteydessä motivaatioon, ja jos tunnekokemus on negatiivinen, se heikentää motivaatiota oppiseen. Positiivisten tunnekokemusten luominen on siis tärkeää musiikinopetuksessa, ja erityisesti yksilön tavoitteiden ja opittavan asian kohtaaminen luo positiivisen tunnekokemuksen. Opittavan asian linkittäminen käytännön esimerkin avulla oppijan elämään luo hänelle positiivisen tunnekokemuksen ja selkeämmän tavoitteen asian oppimiselle. Tuloksista voidaan myös päätellä, että opettaja pystyy tukemaan oppilaan flow-kokemuksen syntymistä eriyttämällä tekemisen haasteellisuuden ja osaamistason vastaamaan toisiaan, kertomalla selkeän tavoitteen tekemiselle ja antamalla palautetta tekemisen aikana.

Opettaja voi siis pedagogisin menetelmin suunnitella ja mukauttaa opetusta niin, että se täyttää oppilaan psykologiset tarpeet. Opettaja voi luoda opetettavalle asialle arvoa linkittämällä sen käytännön tekemiseen ja oppilaan elämään. Opetuksessa on myös mahdollista edistää flow-kokemusta taitotason huomioimisella, selkeällä päämäärällä ja antamalla palautetta tekemisen aikana. Näiden edellä mainittujen suunnitelmien ja mukautuksien toteutuminen tukee sekä oppilaan sisäistä että ulkoista motivaatiota, mutta erityisesti sisäistä, joka taas on tehokkaampaa oppimisen kannalta.

5.2 Pohdinta

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia yhteyksiä musiikinopettajan pedagogisilla lähestymistavoilla on murrosikäisen oppilaan kokonaisvaltaisen motivaation kehittymiseen ja ylläpitoon musiikintunneilla. Motivaatiolla on suuri merkitys oppilaan halukkuuteen oppia ja sisäistää opittavia asioita. Jos musiikki- tai instrumenttipedagogi käyttää sellaisia menetelmiä, jotka tukevat oppilaan sisäistä motivaatioita ja antaa myös ulkoisen motivaation lähteen, voi musiikinopetus olla mieluisampaa ja antoisampaa sekä oppilaalle että opettajalle.

Musiikinopettajan on tärkeää tiedostaa oppimisprosessiin liittyviä tekijöitä ja vaiheita sekä hahmottaa, mitä pedagogisia menetelmiä hänen tulisi käyttää ymmärtääkseen sekä ratkaistakseen oppimista estäviä ilmiöitä kuten turhautumisen tunteen opiskelijalla. Lisäksi opettajan on hyvä tietää mitkä pedagogiset menetelmät tukevat oppilaan

oppimista ja mitkä ei. Tässä tutkimuksessa on tuotu esiin joitakin keskeisiä pedagogisia lähestymistapoja, jotka tutkitusti edistävät yksilön sisäistä ja ulkoista motivaatiota. Näiden ymmärtäminen ja soveltaminen käytännössä tuo uusia mahdollisuuksia kaikkien musiikinopetukseen.

On oletettavaa, että musiikinopettajien lisäksi muidenkin aineiden opettajat joutuvat pohtimaan, miten he linkittävät aiheen konkreettisen esimerkin kautta oppilaan elämään ja luovat sille sellaisia merkityksiä, joiden kautta oppilas oivaltaa miten opittavasta asiasta tulee mahdollisesti olemaan apua tulevaisuudessa. Toisaalta musiikin opiskelu itsessään on tutkitusti opiskelijalle mielekästä ja sillä voi olla positiivinen vaikutus opiskelijan terveyteen. Terveiden ja esimerkiksi kielellisen kehityksen tukeminen musiikin avulla voisi olla hyvä tapa tuoda musiikin opiskelun konkreettiset hyödyt ilmi, mutta nuori opiskelija ei välttämättä ymmärrä tai tavoittele tällaisia oppimis- ja hyvinvointivaikutuksia. Sen sijaan opiskelijalle tärkeisiin elämän osa-alueisiin opittavan aiheen linkittäminen voisi olla tehokkaampi tapa luoda oppilaalle konkreettista arvoa opittavalle asialle. Opiskelijalle tärkeiden aiheiden kartoittaminen voi olla hankalaa varsinkin, jos opettaja ei tunne oppilaitaan. Tämän vuoksi oppilaan intressien ja tavoitteiden ymmärtäminen pedagogina olisi tärkeää, jotta voitaisiin käyttää sellaisia konkreettisia esimerkkejä ja linkityksiä, jotka oikeasti tukevat oppilaan kokeman arvon ja hyödyn rakentumista opittavaa aihetta kohtaan.

5.2.1 Luotettavuustarkastelu

Tiedostan että eettinen kestävyys ei vielä itsessään tee tutkimuksesta välttämättä luotettavaa (Tuomi & Sarajarvi 2018, 137). Tutkimusprosessin alkaessa minulla oli jonkinlaisia ennakkokäsityksiä motivaatiosta ja oppimisinnosta, mutta pyrin jättämään nämä ennakkokäsitykset tutkimukseni ulkopuolelle ja keskityin tutkittavan aineiston tarjoamiin tuloksiin ja niiden tulkintaan. Aiheen tutkimiseen liittyi omat kokemukseni, jotka voivat vaikuttaa siihen, miten tulkitsen aineistoa. Aiheen valinta liittyi jo tietyllä tavalla ennakkokäsitykseeni pedagogisten menetelmien valintojen vaikutuksesta oppimisintoon ja -motivaatioon, ja pyrin tämän tutkimuksen avulla toisaalta ymmärtämään ovatko ennakkokäsitykseni perusteltuja. Tutkimusprosessini aikana olen ymmärtänyt mistä oman sisäisen motivaationi heikkous on voinut johtua, koska pystyn omakohtaisen kokemukseni pohjalta samaistumaan kirjallisuudessa mainittuihin esimerkkitapauksiin, jotka käsittelevät motivaation määrää ja laatua. Omakohtainen

kokemukseni on, että olen suurin piirtein kokenut motivaation määrälliset ääripäät. Musiikkikasvatuksen opiskelijana tämä aihe on minulle henkilökohtainen ja pyrin etsimään puolueettomasti ratkaisuja tutkimuskysymyksiini, jotka koskettavat myös omaa toimimistani pedagogiikan opiskelijana.

Kokemattomuuteni tutkijana on selvästi vaikuttanut tutkimusprosessiin, mutta en koe, että tutkimustulokset olisivat harhaanjohtavia tai vääriä kokemattomuuteni vuoksi. Lähdekirjallisuuden valinnassa kokemattomuuteni on mielestäni vaikuttanut eniten tutkimusprosessiin, sillä en ole ennen hakenut tutkimusta varten kirjallisuutta. Onnistuin kuitenkin hankkimaan kattavasti aineistoa, ja mielestäni onnistuin myös julkaisujen valinnassa ja tutkimustulosten tulkinnassa riittävän hyvin, jotta tutkimustuloksiani voitaisiin pitää luotettavina.

5.2.2 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheena voisi olla pedagogisten menetelmien mahdollistama tuki instrumenttiopetuksessa. Voisi ajatella, että yksilöopetuksessa motivaation tukeminen olisi toisaalta helpompaa, kun pedagogi voi kartoittaa murrosikäisen oppilaan mielenkiinnon kohteita ja tavoitteita tarkemmin ja yksilöllisemmin. Tutkimuksen aikana ilmennyt ryhmä-flow on myös mielenkiintoinen tutkimusaihe, josta ei vielä ole riittävästi tutkimusta. Yhteismusisoinnin mahdollisuus flow-kokemuksen tarjoajana koko ryhmälle samanaikaisesti on kiehtovaa. Jos jatkaisin samasta aiheesta maisterinutkielman parissa, pyrkisin tutkimaan empiirisen aineiston avulla pedagogisten menetelmien toimivuutta käytännön opetuksessa esimerkiksi haastatteleamalla pedagogeja ja seuraamalla opetusta.

Lähteet

- Barret, P, Zhang, Y. Moffat, J. 2013. A holistic multilevel analysis identifying the impact of classroom design on pupils' learning. *Building and Environment*, 59, 678–689.
- Csikszentmihalyi, M. 1990. *Flow: elämän virta*. Tutkimuksia onnesta, siitä kun kaikki sujuu. Helsinki: Rasalas Kustannus.
- Evans, P. 2015. Self-determination theory: An approach to motivation in music education. *Musicae Scientiae* 19, 1, 65–83.
- Georgii-Hemming, E. & Westvall, M. *Music education – a personal matter? Examining the current discourses of music education in Sweden*. Cambridge: Cambridge University Press
- Järvilehto, L. 2014. *Hauskan oppimisen vallankumous*. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kaikkonen, E. 2020. *Motivointia musiikkiin. 4.–6.-luokkalaisten kiinnostuksen kohteet musiikissa*. (Pro gradu -tutkielma). Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta.
- Kallio, A. 2015. *Navigating (un)popular music in the classroom: Censure and censorship in an inclusive, democratic music education*. (Väitöskirja). Helsinki: Sibelius-Akatemia
- Ketcham, D., Nigro, P. & Roberto, M. 2018. Do persistence and passion matter: Evidence from the educational testing service major field testin business. *Journal of Education for Business*. 93, 4, 112–118.
- Lehtinen, E., Vauras, M. & Lerkkanen, M.-K. 2016. *Kasvatuspsykologia*. Jyväskylä: PS-kustannus
- Metsämuuronen, J. 2008. *Laadullisen tutkimuksen perusteet, Metodologia-sarja 4*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Pink, D., H. 2009. *Drive: The Surprising Truth of What Motivates Us*. New York: Riverhead books.
- Pohjanheimo, E. 2012. *Johda ihmistä. Sosiaalipsykologiaa johtajille*. Helsinki: Talentum Media Oy
- POPS 2014. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Helsinki: Opetushallitus.
- Robert H. Woody 2020. *Music education students' intrinsic and extrinsic motivation: A quantitative analysis of personal narratives*. SAGE Journals
- Salmela-Aro, K. 2018. *Motivaatio ja oppiminen*. Jyväskylä: PS-kustannus

- Sawyer, K. 2015. Group flow and group genius. *The NAMTA* 40, 3, 29–52.
- Säntti, J. 2008. Opettajan muuttuva työ vastakohtaisuuksien näkökulmasta. *Kasvatus & Aika* 2, 1, 7–22.
- TENK 2014. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeet. Saatavilla <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>, luettu 13.02.2021.
- Tillilä, M. 2016. *Innosta onnistumaan*. Helsinki: Kauppakamari
- Tirri, K., & Kuusisto, E. 2019. *Opettajan ammattietiikka oppimassa*. Glaudeamus
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällysanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Vilka, H. 2005. *Tutki ja kehitä*. Keruu: Otavan Kirjapaino Oy
- Violainen, I. & Violainen, H. 2018. *Mielen voima oppimisessa*. Helsinki: Viisas elämä Oy
- Westerlund, H. 2008. Justifying music education a view from here-and-now value experience. *Philosophy of Music Education Review*, 16, 1, 79–95.